

Анатолій КОРШУН

доцент кафедри

загальноправових дисциплін,

доктор філософії в галузі права

Олександра ПОЛІШКО

студентка ННІ права

та інноваційної освіти

(Дніпропетровський державний

університет внутрішніх справ,

м. Дніпро, Україна)

ЮРИДИЧНИЙ ДОКУМЕНТ ЯК ОСНОВНИЙ НОСІЙ ПРАВОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

В сучасному світі, де правова система стає все складнішою і розвиненішою, юридичний документ стає надзвичайно важливим носієм правової інформації. Один з головних принципів справедливості полягає у тому, що кожна людина повинна мати можливість знати закони, які стосуються її прав та обов'язків. Юридичні документи надають цю можливість, оскільки вони містять текст законів, наказів, постанов, розпоряджень та інших документів, що мають юридичну силу.

За своєю суттю юридична документація у правовій сфері є комунікативною частиною. Адже за її допомогою відображається і поширюється правова інформація – як основний спосіб передачі інформації; застосування функціональних стилів вираження правової думки. Основою юридичної діловодства є саме діловодство.

У виданні «Документознавство: словник-довідник термінів і понять» вказано, що діловодство – це сукупність процесів, що забезпечують документування управлінської інформації та організацію роботи зі службовими документами. Таке саме визначення міститься в Державному стандарті України 2732:2004 «Діловодство й архівна справа. Терміни та визначення понять». Отже, згідно із цією дефініцією, відповідні потреби документаційного забезпечення правової сфери задовольняються в процесі документування інформації правового характеру та організації роботи з юридичними документами [1, с.45].

З вище зазначеного випливають питання: що таке юридичний документ; яка складова організації роботи з юридичними документами; яка визначена діяльність їх створення. Відповідно, документ – це діловий папір, що посвідчує певний юридичний факт, підтверджує право на що-небудь, слугує доказом чого-небудь. Таке саме визначення подає Л. Погиба, а Н. Горголюк та І. Казімірова зазначають, що діловий документ фіксує інформацію,

підтверджує її достовірність, об'єктивність [1, с. 45].

Тобто, у вищевикладеному значенні, що таке документ, вчені звузили до суто матеріального об'єкта, що може підтверджувати, доказувати, посвідчувати та містити інформацію, що не номінується певним видом, у зафіксованому вигляді.

У контексті організації роботи з юридичними документами своє бачення діловодства подають І. Тетарчук та Т. Дяків, які фіксують його складові: - скорочення документопотоку (запропоновано поділ на вхідний, вихідний та внутрішній) шляхом: уніфікації – запровадження та застосування однакового складу й форм документів про однотипні явища; стандартизації – встановлення зразків виконання (однакового складу та форм) документів, розроблених за результатами уніфікації; - раціоналізація та підвищення ефективності організації праці діловодів; - покращення контролю за виконанням приписів та доручень, що містяться в документах, у передбачені ними терміни [1, с.46].

Юридичні документи - це документи, які створюються або використовуються в рамках правової системи. Вони можуть бути створені урядовими органами, судами, адвокатами або іншими юридичними фахівцями. Ці документи містять правову інформацію, яка допомагає людям розуміти закони та процедури, пов'язані з їхніми правами та обов'язками.

Окрім того, юридичні документи є важливими для захисту прав людей. Інформація, яка міститься в цих документах, може бути використана для захисту прав людини в суді. Наприклад, якщо людина знає, що її право було порушено, вона може використовувати юридичні документи, щоб захистити свої права та інтереси в суді.

Звідси ми можемо побачити, що юридичні документи можуть інформаційно впливати на суб'єктів права і на правовий рух діяльності в цілому. Юридичні документи мають важливий внесок для забезпечення додержання правопорядку та забезпечення безпеки громадян.

На підтвердження зазначеного Р. Кацавець зазначає, що ділова документація відображає характер суспільних відносин, стосунки між діловими партнерами, виробничі процеси [1, с.46]. Юридичний документ є основним носієм правової інформації, оскільки містить у собі правила і норми, що регулюють поведінку людей та взаємовідносини між ними. Ці документи можуть мати різні форми, такі як закони, постанови, розпорядження, договори, угоди та інші.

Юридичні документи містять важливу інформацію про права та обов'язки громадян та юридичних осіб, а також про порядок захисту цих прав. Вони стають основою для розробки стратегій поведінки, планування дій та прийняття важливих рішень в різних сферах життя.

Окрім того, юридичні документи є джерелом правової інформації для суддів, юристів та інших представників правової галузі, які займаються вирішенням правових питань. Вони використовують цю інформацію для

аналізу правових ситуацій, з'ясування ставлення законодавства до конкретної проблеми та прийняття обґрунтованих рішень.

Розглядаючи сучасний етап, в інтернет мережі надано об'ємний доступ до документів різного змісту, зокрема тих, що містять правову інформацію. Із закономірної еволюції юридичного документа як атрибут цифрового суспільства поширюються наукові дослідження на цю тему.

На думку А. В. Гребенюк, «основною рисою комунікаційної системи правової сфери є превалювання документознавчого аспекту завдяки: документальному відображенню і поширенню правової інформації як основного способу передачі цієї інформації; застосуванню функціональних стилів, поєднання яких створює феномен документальності мовного вираження правової думки» [2]. Через збільшення потоку інформації та бурхливого розвитку нових технологій сприяли появі нових можливостей для миттєвого, зручного використання в житті суспільства юридичних документів у електронній формі.

Як зауважує Ю. С. Ковтанюк, «... витоки електронного документознавства, безперечно, сягають тих перших розробок, що стосувалися електронного документа». На сучасному етапі відбувається еволюція від традиційного паперового документа до електронного. Здебільшого класичному "паперовому" юридичному документу передують електронний юридичний, проте в окремих випадках останній не отримує свого подальшого втілення, як класичний "паперовий" варіант. Прикладом може бути бездокументарний цінний папір у виключно електронному вигляді. Враховуючи це, під електронним юридичним документом можна розуміти юридичний документ, який існує лише в електронному середовищі [2].

Практичним надбанням нашої країни у електронному документообігу є державна онлайн сервіс (послуга) – Дія. Україна трансформує у цифрову державу, що може забезпечити онлайн можливості, що торкаються адміністративних послуг, охорони здоров'я, освіти, бізнесу, освіти, транспорту, судів, питань демократії тощо.

У цьому державному застосунку кожен громадянин України може відобразити у своєму смартфоні свої документи, такі як: паспорт громадянина України; закордонний паспорт громадянина України; водійське посвідчення; картка платника податків; студентський квиток; свідоцтво про реєстрацію транспортного засобу; свідоцтво про народження дитини; пенсійне посвідчення; довідка переселенця; тощо.

Також у застосунку надаються можливості здійснити електронний підпис. Електронний підпис є електронним еквівалентом звичайного підпису на паперовому документі. Він дозволяє ідентифікувати особу, яка ставить підпис, та підтверджує, що документ не був змінений після того, як було зроблено підпис. Використання електронного підпису в юридичних документах дозволяє зберігати час та кошти.

Отже, можна зробити висновок, що юридичні документи є невід'ємною

частиною правової системи, а їх вміння знаходити та аналізувати є важливим навичкою для кожного громадянина та фахівця у сфері права. У зв'язку зі зовнішніми факторами такі, як пандемій, війна, наша країна вміло перебудувала процеси державних і громадських інститутів, спрямовані на формування правової держави та громадянського суспільства.

1. Гребенюк, Алла. "Документаційне забезпечення правової сфери: сутність та особливості." Науковий журнал «Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія» 4 (2022).

2. Кульчицький, Тарас Русланович, Юлія Миколаївна Ковальчук, and Віктор Станіславович Сезонов. "Аналіз сучасних досліджень у сфері юридичного документознавства країн ЄС: досвід для України." Академічні візії 16 (2023).

3. Степушенко, Н. С. "Правовий аспект документування у юридичній практиці." ББК 65.050 я431 А43 (2018): 89.

4. Ковтанюк Ю. Чи потрібні такі зміни до Закону України "Про електронні документи та електронний документообіг": питання до обговорення. Студії з архівної справи та документознавства. 2015. Т.22, No 23. С.81–87.

Людмила МУДРИЄВСЬКА

завідувач кафедри теорії держави і права, конституційного права та державного управління
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара,
м. Дніпро, Україна,
кандидат філософських наук,
кандидат юридичних наук, доцент

ЗНАЧЕННЯ МЕХАНІЗМУ ГАРАНТУВАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА ДЛЯ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ: ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ ДИСКУРС

Дослідження природи прав людини і громадянина відноситься до найбільш розроблених тематик в теорії права та в конституційному праві. З виникненням держави, як сталого інституту управління, з'являється необхідність чіткого врегулювання взаємовідносин держави і людини, держави і громадянина. Держава встановлювала визначений обсяг прав для кожного її жителя. І тут виникає таке явище, як правильне закріплення у законодавстві держави прав і обов'язків двох сторін суспільного існування – суспільства і держави, але, при цьому, неможливість або небажання держави виконувати свої обов'язки по відношенню до громадян у повному обсязі. Тобто, відсутність дієвого механізму захисту окремо взятої особи від свавілля держави. Такий стан закріплення механізму реалізації прав людини і